

The research is dedicated to the relationship between the concepts of local government and municipalities in the international and domestic law in conditions of the state of Ukraine.

Key words: local community, local government, the European Charter of Local Self-Government, community.

Олійник А.Р.

РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПОДАТКОВОГО ОБОВ'ЯЗКУ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НОРМ ОСНОВНОГО ЗАКОНУ УКРАЇНИ ТА РУМУНІЇ

УДК 347.73

Незважаючи на істотний рівень удосконалення податкового законодавства, запропонованого Податковим кодексом України, його положення потребують подальшого доопрацювання відповідно до міжнародних принципів оподаткування, загалом, та положень права Європейського Союзу, зокрема.

Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004 р. №1629-IV визначає механізм досягнення Україною відповідності третьому Копенгагенському та Мадридському критеріям набуття членства в Європейському Союзі. Цей механізм включає адаптацію законодавства, утворення відповідних інституцій та інші додаткові заходи, необхідні для ефективного правотворення та правозастосування [1].

На внутрішньодержавному рівні, Указом Президента України №128/2013 від 12.03.2013 р., затверджено Національний план дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», метою якої є адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу та Світової організації торгівлі, посилення фінансової та бюджетної дисципліни [2]. Станом на сьогодні в Україні відсутні спеціальні комплексні дослідження регламентації податкового обов'язку в Україні та Румунії на підставі порівняльної характеристики

норм Основних Законів зазначених держав. Окремі питання системоутворюючої категорії «податковий обов'язок» знаходились у сфері уваги науковців, а саме: А.В. Бризгаліна, В.І. Гурєєва, В.В. Кириченко, Д.А. Кобильнікі, І.І. Кучерова, М.П. Кучерявенка, А.Р. Олійник, М.О. Перепелиці, С.Г. Пепеляєва, А.О. Храброва та ін. Найчастіше в сучасних дослідженнях розглядувана проблема розроблялася вченими в рамках аналізу загальних питань фінансового права, деталізації й регулювання податкових правовідносин. Значний внесок у розробку проблеми зробили: О.М. Бандурка, Д.В. Вінницький, Л.К. Воронова, О.Ю. Грачова, В.В. Гриценко, О.О. Дмитрик, І.Н. Ілюшихін, М.В. Карасьова, М.І. Піскотін, Ю.А. Ровинський, Н.І. Хімічева, та ін. Таким чином, рівень дослідження регламентації податкового обов'язку нормами Основних Законів України та Румунії із застосуванням компаративного та порівняльно-правового методів, слід визнати недостатнім.

Метою даної статті є співставлення правового регулювання і узагальнення зарубіжного досвіду регламентації податкового обов'язку на рівні Основних Законів України та Румунії.

Конституція є Основним Законом обох держав (України та Румунії) та регламентує конституційні обов'язки, виходячи з того, що вони є об'єктивними для розвитку держави і суспільства в цілому, а щодо конкретної людини це означає, що здійснення прав і свобод можливе тільки за наявності виконання обов'язків суб'єктом цього права чи свободи, а також іншими суб'єктами. Це цілком відповідає міжнародним стандартам, адже ст. 29 Загальної декларації прав людини встановлює, що «кожна людина має обов'язок перед суспільством, у якому тільки й можливий вільний і повний розвиток її особи» [3]. Отже, виконуючи свій конституційний обов'язок зі сплати податків та зборів, кожна людина отримує можливість вільно розвивати свою особистість та реалізувати свої конституційні права (на соціальний захист, охорону здоров'я, освіту та ін.), не порушуючи права і свободи інших людей.

Румунія є однією з останніх країн, що отримала членство у Європейському Союзі (01.01.2007 року), саме тому на наш погляд, досвід регламентації податкового обов'язку в Основному Законі даної держави є вельми цікавим для України.

Основним Законом Румунії є Конституція Румунії, що прийнята засіданням Засновницьких Зборів Румунії 21.11.1991 року. Статтями 53 та 54 наведеного вище нормативно-правового акту визначено, що громадяни зобов'язані брати участь у публічних видатках, шляхом сплати податків та зборів. Законна система оподаткування повинна забезпечувати справедливий розподіл фіскального навантаження. Будь-які інші стягнення заборонені, за виключенням передбачених Законом у надзвичайних ситуаціях.

Румунські громадяни, іноземні громадяни та апатриди повинні добросовісно здійснювати конституційні права та свободи, не порушуючи прав та свобод інших осіб.

У відповідності до статті 138 Конституції Румунії від 21.11.1991 року, податки, збори та будь-які інші надходження до державного бюджету та до бюджету державного соціального страхування, встановлюються тільки Законом. Місцеві податки та збори встановлюються місцевими та уїзними радами у межах та на умовах, встановлених Законом [4].

Основним Законом України є Конституція України від 28.06.1996 року, яка вперше передбачила статтею 67 обов'язок сплати податків і зборів.

Конституція зобов'язує кожного сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом. Крім того, усі громадяни зобов'язані щорічно подавати до податкових інспекцій за місцем проживання декларації про свій майновий стан та доходи за кожен минулий рік у порядку, визначеному законодавством.

Статтею 92 зазначеного вище нормативно-правового акту визначено, що виключно законами України встановлюються: державний бюджет України і бюджетна система України; система оподаткування, податки і збори; засади створення і функціонування фінансового, грошового, кредитного та інвестиційного

ринків; статус національної валюти, а також статус іноземних валют на території України; порядок утворення і погашення державного внутрішнього і зовнішнього боргу; порядок випуску та обігу державних цінних паперів, їх види і типи [5].

З наведеного вище вбачаються, що незважаючи на відмінність викладення та структури нормативних актів існують **спільні риси** регламентації податкового обов'язку Основними Законами України та Румунії, а саме:

1. Податковий обов'язок в обох державах є конституційним обов'язком (передбачена нормою Основного Закону міра належної поведінки, тобто платник податків не може відмовитися від виконання свого обов'язку).

Соціальна цінність конституційного обов'язку зі сплати податків і зборів в порядку і розмірах, встановлених законом, як правової форми взаємозв'язку особи і держави, полягає в тому, що він виступає юридичним засобом виконання державою своїх функцій, і в цьому аспекті покликаний сприяти захисту суверенітету, територіальної цілісності і незалежності України, охороні конституційного ладу, прав і свобод людини і громадянина, забезпеченню економічної та екологічної безпеки держави, законності та правопорядку, виконанню соціальної функції держави.

2. Податковий обов'язок в обох державах є суб'єктивним юридичним обов'язком. Суб'єктивний юридичний обов'язок - вид і міра належної (або необхідної) поведінки суб'єкта права, що встановлені юридичними нормами для задоволення інтересів правомочної особи і забезпечуються державою [6, с.381-382]. Оскільки податковий обов'язок в обох державах є суб'єктивним юридичним обов'язком йому притаманні такі ознаки:

- необхідність (повинність) певної поведінки – сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів, встановлених виключно Законами обох держав;

- податковий обов'язок належить суб'єктам права – правозобов'язаним, коло яких визначено без виключень Основними Законами обох держав;

- податковий обов'язок покладається з метою задоволення інтересів правомочної особи – держави в особі уповноважених на виконання функцій держави органів;

- податковий обов'язок існує у правовідносинах, тобто перебуває у тісному взаємозв'язку з суб'єктивним юридичним правом, є взаємозалежним, обумовленим обсягом останнього;

- податковий обов'язок в обох державах є мірою належної поведінки платників податків, тобто платники податків повинні незалежно від свого бажання будувати свою поведінку таким чином, як це запропоновано йому податковим Законом;

- податковий обов'язок існує відповідно до суб'єктивного юридичного права (права і обов'язки державних органів та їх посадових осіб як носіїв спеціальної правосуб'єктності виражаються через їх повноваження).

- податковий обов'язок встановлюється юридичними нормами – норми Основних Законів обох держав відсилають до спеціальних нормативно-правових актів;

- в обох державах податковий обов'язок (його виконання) забезпечується державою – платники податків мають вчиняти необхідну від них за законом дію в терміни, зазначені в податковому законодавстві, або за вимогою контролюючого органу.

Податковий обов'язок як в Україні так і в Румунії має однакову структуру, яка прямо не вбачається з норм Основних Законів, але впливає з їх місту:

- необхідність платника податків (зобов'язаного суб'єкта) здійснювати певні дії (активні обов'язки зі сплати податків і зборів в порядку і розмірах, встановлених законом, подання податкової декларації та ін.);

- необхідність платника податків (зобов'язаного суб'єкта) реагувати на законні вимоги правомочної сторони (органу державної податкової служби);

- необхідність нести юридичну відповідальність (зазнавати позбавлення прав особистого, майнового чи організаційного характеру) у разі відмови від виконання податкового обов'язку або

несумлінного його виконання, якщо це суперечить вимогам правових норм, які містять спеціальні податкові Закони.

Суттєвою **відмінністю** регламентації податкового обов'язку Основними Законами України та Румунії є те, що:

- стаття 67 Конституції України від 28.06.1996 року передбачає обов'язок кожного (в тому числі юридичних осіб – платників податків) сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом;

- статті 53-54 Конституції Румунії 21.11.1991 року визначають, що громадяни зобов'язані брати участь у публічних видатках, шляхом сплати податків та зборів. Румунські громадяни, іноземні громадяни та апатриди повинні добросовісно здійснювати конституційні права та свободи, не порушуючи прав та свобод інших осіб.

Податковий обов'язок в національному законодавстві обох держав можна диференціювати і за видовими обов'язками платника податків, що виникають з кожного податку чи збору. Сукупність подібних окремих обов'язків і складає комплекс податкових обов'язків платника податків або податковий обов'язок у широкому розумінні, але це не відображено у повній мірі Основними Законами Румунії та України.

Обов'язок зі сплати податку відображений у Конституціях є основним обов'язком платника податку, оскільки саме завдяки його виконанню держава досягає мети встановлення податків – формування дохідних частин бюджетів, за рахунок яких остання стає спроможною реалізовувати виконання своїх функцій та забезпечувати своє існування.

З наведеного вище, доцільно зробити висновок про те, що незважаючи на відсутність у нашої держави членства в Європейському союзі, в Конституції України не персоніфіковано та більш широко у порівнянні з Конституцією Румунії визначено коло суб'єктів податкового обов'язку – конституційного обов'язку кожного. Податковий обов'язок платника в обох зазначених державах реалізується через обов'язок ведення податкового обліку,

обов'язок сплати податків і зборів, обов'язок податкової звітності.

Правильна та більш широка регламентація податкового обов'язку в Основному Законі є важливим інструментом попередження виникнення дисбалансу приватних і публічних інтересів, забезпечення їх співіснування й розумного поєднання.

1. *Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 р. №1629-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 29. – С. 367.*
2. *Про Національний план дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»: Указ Президента України від 12.03.2013 р. № №128/2013 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 21. – С. 700.*
3. *Всеобщая декларация прав человека: Принята и провозглашена в резолюции 217 А (III) Генеральной Ассамблеи Организации Объединенных Наций от 10 декабря 1948 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015*
4. *Конституція Румунії від 21.11.1991 року (в редакції станом на 10.03.2013 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ekvator.ucoz.ru/00002/ROM/Page-1.html>*
5. *Конституція України зі змін. та доп. : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.*
6. *Скакун О.Ф. Теория государства и права : учебник для студ. высш. учеб. завед. / О.Ф. Скакун. – Харьков : Консум : Ун-т внутр. дел, 2000. – 704 с.*

Олійник А. Р. Регламентация податкового обов'язку: порівняльна характеристика норм основного закону України та Румунії

Досліджено регламентацію податкового обов'язку на підставі порівняльної характеристики норм Основного Закону України та Румунії. Визначено спільні риси та відмінності регламентації обов'язку зі сплати податків та зборів в Україні та Румунії шляхом аналізу Конституцій обох держав. Запропоновано напрям оптимізації норм Основного Закону України.

Ключові слова: обов'язок платника податків, податковий обов'язок, платник податків, сплата податків, податкова декларація, конституційний обов'язок, конституційна норма.

Олейник А. Р. Регламентация налоговой обязанности: сравнительная характеристика норм основного закона Украины и Румынии.

Исследована регламентация налоговой обязанности на основе сравнительной характеристики норм Основного Закона Украины и Румынии. Определены общие черты и отличия регламентации обязанности по уплате налогов и сборов в Украине и Румынии, путем анализа Конституций двух государств. Предложено направление оптимизации норм Основного Закона Украины.

Ключевые слова: обязанность плательщика налогов, налоговая обязанность, налогоплательщик, уплата налогов, налоговая декларация, конституционная обязанность, конституционная норма.

Oleinik A.R. Regulation of tax obligation: a comparative characterization of statute Ukraine and Romania.

Regulation of tax obligation has been investigated on the basis of comparative characteristics of norms of the Fundamental Law of Ukraine and Romania. The common denominators and differences have been defined in the regulation of obligation for taxes and fees payment in Ukraine and Romania by analyzing Constitutions of both countries. Optimization lines of norms of the Fundamental Law of Ukraine have been suggested.

Key words: duty of taxpayer, tax obligation, taxpayer, paying taxes, tax declaration, constitutional duty, constitutional norm.

Розвадовський В.І.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОВНОВАЖЕНЬ ГОЛОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ У ВІДНОСИНАХ З НАРОДНИМИ ДЕПУТАТАМИ УКРАЇНИ

УДК 342.536.1

Закономірно, що Голова Верховної Ради України вступає у різноманітні відносини не лише з колективами народних депутатів, об'єднаних за професійною чи політичною ознаками, але і практично з кожним народним депутатом індивідуально. У такий спосіб він тримає руку на пульсі потреб і запитів, захисту законних інтересів і додержання гарантій прав кожного парламентарія.

Відповідний блок відносин урегульований нормами Конституції України [1], Закону України “Про статус народного депутата України” [2], а також Регламентом [3].

У комплексі таких відносин слід, насамперед, виходити з того, що відповідно до частини 1 статті 1 Закону України “Про статус народного депутата України” народний депутат є обраний